

Region Skånes kulturnämnd

Yttrande över remiss av Regional biblioteksplan för Region Skåne 2026-2030, dnr 00322/2025

Beskrivning av ärendet

Kulturnämnden i Helsingborgs stad välkomnar förslaget till ny regional biblioteksplan för Region Skåne 2026–2030 och lämnar i detta yttrande sina synpunkter.

Synpunkter

Planen är välstrukturerad och tydlig i sitt demokratiska uppdrag. Den visar på ett starkt engagemang för folkbibliotekens roll i samhället och förmedlar en medvetenhet om bibliotekens betydelse i en tid av samhällsförändring och osäkerhet. Helsingborgs stad ser flera beröringspunkter med vår egen biblioteksplan för 2024–2028, särskilt inom områden som demokrati, läsfrämjande och arbete med prioriterade målgrupper.

Det är särskilt positivt att planen lyfter bibliotekens roll i att främja demokratiska samtal och att stärka invånarnas tillgång till tillförlitlig information, inte minst i tider av kris och oro. Skrivningarna om beredskap och bibliotekens funktion som samhällsbärande institutioner är viktiga och aktuella.

Vi uppskattar att barnkonventionen lyfts som grund för arbetet med barn och unga, samt att universell utformning nämns som ett förhållningssätt för att öka tillgängligheten. Avsnittet om livslångt lärande och behovet av kontinuerlig kompetensutveckling är välformulerat och motiverar bibliotekens samhällsroll. Planens fokus på läsfrämjande arbete och insatser för prioriterade grupper ligger väl i linje med folkbibliotekens viktiga strategiska arbete.

Vi vill samtidigt lämna följande förbättringsförslag för att ytterligare stärka planens genomslag och relevans.

Utvecklingsområden och förslag

Delaktighet, medskapande och bibliotekens roll i lokalsamhället: Biblioteken är mer än informationsförmedlare och kulturinstitutioner – de utgör en central del av den sociala infrastrukturen i lokalsamhället. I sin roll som mötesplatser, samverkansnav och möjliggörare bidrar de till lokal utveckling, delaktighet och social sammanhållning. Planen nämner bibliotekens betydelse i lokalsamhället, men detta perspektiv behöver utvecklas ytterligare.

Begreppet delaktighet förekommer i flera delar av planen, men konkreta exempel på medskapande saknas. Vi föreslår att invånarnas ägandeskap över biblioteksrummet och verksamheten lyfts fram som en metod för att öka engagemanget och inkludera grupper som annars riskerar att stå utanför. Vi ser ett behov av att planen tydligare beskriver hur den regionala biblioteksverksamheten kan stödja kommunerna i att utveckla bibliotekens roll som aktiva samhällsaktörer – med fokus på medskapande, lokal relevans och långsiktig social hållbarhet.

Visionärt och brett uppdrag: Planen upplevs som något smal och nischad. Biblioteksuppdragets bredd och komplexitet – som omfattar bildning, demokrati, social sammanhållning och samhällsutveckling – bör lyftas tydligare.

Hållbarhet och Agenda 2030: Trots att Agenda 2030 nämns som styrdokument är hållbarhetsperspektivet svagt utvecklat. Biblioteken har stor potential att bidra till en hållbar samhällsutveckling – som noder för kunskapsdelning, föregångare i ett mer cirkulärt samhälle och aktörer i den gröna omställningen. Vi föreslår att detta perspektiv ges större utrymme.

Digitalisering, AI och MIK: Avsnittet om välinformerade invånare lyfter viktiga frågor om AI och medie- och informationskunnighet. Vi föreslår att perspektivet breddas bortom konst- och kulturområdet, och att samverkan med universitet, civilsamhälle, näringsliv och andra förvaltningar utvecklas. AI är en demokratifråga och en fråga om jämlik tillgång till kunskap.

Risk för snäv kulturkoppling: Avsnittet om bibliotekens roll för konstens och kulturens kraft riskerar att begränsa bibliotekens breda samhällsuppdrag. Vi föreslår att även litteraturens kraft, bildning, demokrati och livslångt lärande lyfts tydligare.

Utvecklingsmål för samverkan: Vi föreslår att planen tydligare lyfter behovet av bredare samverkan inom det läsfrämjande arbetet – inte enbart med skola och förskola, utan även med civilsamhället, näringslivet och andra samhällsaktörer. Det bör också framgå att folkbiblioteken arbetar med fritidsläsning, vilket skiljer sig från skolbibliotekens uppdrag.

Tillgänglighet i bred bemärkelse: Planen fokuserar främst på fysisk tillgänglighet. Vi föreslår att även kognitiva utmaningar lyfts, särskilt för barn, unga och äldre. Det handlar om att skapa miljöer och tjänster som är begripliga, trygga och inkluderande för alla.

Metodutveckling och uppföljning: Planen nämner ett fåtal metoder, såsom Bokstart och Shared reading. Vi föreslår att fler exempel konkretiseras, särskilt inom området demokrati. Avsnittet om uppföljning bör kompletteras med indikatorer – både kvantitativa och kvalitativa – för att följa upp insatsernas effekter och förflyttningar.

Fördjupad samverkan mellan region och kommun:

Flera kommunala biblioteksorganisationer bedriver ett målmedvetet och framgångsrikt utvecklingsarbete, ofta i nära dialog med regionala aktörer. Detta är i grunden mycket positivt och visar på ett starkt engagemang för biblioteksverksamhetens utveckling i Skåne. Samtidigt kan det uppstå otydligheter kring ansvarsfördelning och resursanvändning, vilket riskerar att leda till överlappningar och ineffektivitet ur ett regionalt helhetsperspektiv.

För att stärka samordningen och ta tillvara den kompetens och innovationskraft som finns lokalt, bör Region Skånes biblioteksplan aktivt främja en fördjupad och strukturerad samverkan med kommunala biblioteksorganisationer. Ett sätt att göra detta kan vara att öppna upp för att kommunala aktörer ges möjlighet att ta ansvar för regionala utvecklingsuppdrag inom biblioteksområdet – i samverkan och med tydliga mandat. Detta skulle kunna bidra till en mer effektiv användning av resurser och en starkare gemensam utveckling för hela Skåne.

Avslutning: Avslutningsvis ser vi fram emot fortsatt samverkan med Region Skåne och uppskattar möjligheten att bidra till utvecklingen av det skånska biblioteksväsendet. Den regionala biblioteksplanen är ett viktigt verktyg för att stärka bibliotekens roll i ett demokratiskt, hållbart och inkluderande samhälle.